

'n Permanente donjon moet eigenijds zijn

Een permanente donjon vraagt materiaal van deze tijd, stelt **Brigitte van Bakel**.

OPINIE

Kijkend naar een zandvlakte in het Valkhofpark zien we op dit moment de erfenis van een grote publiekstrekker van de Vierdaagse, namelijk een nepdonjon. Die donjon heeft onze fantasie gevoed. En er is over gestemd over een echte. De Nijmegenaren willen hem. Het ontwerp voor een permanente donjon ligt al op de plank. Het park wordt terloops ook nog opgeknapt met een niet geringe bijdrage van de marktafhankelijke gemeenschap. De uitvoering zou vandaag kunnen beginnen, ware

het niet dat de minister enkele struikelblokken in de weg heeft gelegd. Je mag aannemen dat zij, als relatief buitenstaander, met cultuurhistorische argumenten een frisse blik op de zaak werpt. Ze heeft de herbouw echter niet definitief afgekeurd. Het veelbesproken ontwerp pretendeert een replica te zijn van een oorspronkelijke toren, als zoiets bestaat, met behoud van een publieksfunctie. De gemeente zal geen financiële bijdragen leveren en neemt ook geen verantwoordelijkheid voor de exploitatie. Wie gaat die 'originele' toren dan beheeren?

De plumpe, gesloten verschijning van het gepubliceerde ontwerp gaat onherroepelijk ten koste van de lichtheid, transparantie en ruimte die het park nu nog biedt, maar leveren wel de nodige suggesties voor de toekomstige exploitatie. Wordt het de archivaris, de be-

grafenisondernemer, een parkwachter die kaartjes verkoopt?

De donjon is verheven tot een hype. Het gesteggel over de aankleding van de donjon leidde tot talloze afbeeldingen van de toren op het referendumformulier. Nuchter gezien kan geen enkel middeleeuws gebouw aan onze gebruikseisen voldoen, laat staan de toetsing aan eigentijdse bouwnormen en wetgeving doorstaan. Nog niet eens gesproken over het ondergrondse archief dat bewaard dient te blijven. Kortom, een bescheiden toevoeging aan de kwaliteiten van een monumentaal historisch park levert die toren allerm minst. Stel nu dat we daar niet voor hoeven te kiezen? Dat het leven gewoon verder gaat en dat we het verlangen naar verbondenheid met onze geschiedenis niet vertalen naar een van stilte, genot en plezier ontdeaan parklandschap. Dat het uit-



De nepdonjon in het Valkhofpark.

foto Theo van Zwam

gangspunt is dat het park met zijn goed bewaarde en sprekende resten uit de geschiedenis voldoende echte aanwijzingen naar de oudheid bevat. En dat we die vooral zorgvuldig koesteren. Stel dat de meerwaarde van een

donjon zit in de ervaring van de hoogte en de diepte, de weidsheid van het omringende land en de rivier. Ontdaan van enig tijdsbesef waan je je in de eeuwigheid. Een ervaring die in de middeleeuwen was voorbehouden aan

de kasteelheer, maar nu toegankelijk wordt voor een ieder. Een geliefde ervaring zoals bezoekersaantallen van de tijdelijke donjon hebben aangetoond.

We kunnen nu bedenken dat het gewoon prettig is dat die bult daar in het landschap zit. Die bult kan dienen als platform voor nog meer hoogte. We zouden eens moeten nadenken over een donjon die de historische lagen van deze waardevolle stadstuin weet te verrijken met een nieuw hoofdstuk in haar biografie.

Een permanente donjon verdient een aankleding die de tand des tijds kan doorstaan en vraagt bij eigentijds gebruik ook materiaal van deze tijd. Respectvol voortbouwend op de geschiedenis van zijn voorgangers wordt die nep en echt tegelijkertijd. De vertaling naar een passend ontwerp laat dan nog even op zich wachten.

⇒ Brigitte van Bakel is architect